

NORGES HØYESTERETT

Den 28. juni 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-01338-A, (sak nr. 2012/406), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet

(kst. statsadvokat Sturla Henriksbø)

mot

A

(advokat John Christian Elden)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder straffutmåling for blant annet legemsfornærmelse under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. straffeloven § 228, jf. § 232, og falsk anklage, jf. § 168. Den reiser særlig spørsmål om det er grunnlag for betinget straff på det vilkår at domfelte deltar i narkotikaprogram med domstolskontroll.
- (2) Ved tiltalebeslutning utferdiget av Statsadvokatene i X 6. januar 2011 ble A satt under tiltale for Oslo tingrett for overtredelse av:

"I **Straffeloven § 168 første straffalternativ**
for ved falsk anklage, anmeldelse eller forklaring til retten,
påtalemyndigheten eller annen offentlig myndighet eller på annen måte mot
bedre vitende å ha søkt å pådra en annen siktelse eller fellelse for en
forbrytelse.

Grunnlag:

Søndag 27. juni 2010 i X, i forbindelse med pågrepelse og etterforskning av straffesak, opplyste han under pågrepelse og inkvirering til politibetjent Simensen, og under avhør og ved signalering til politibetjent Petter Mortensen at han het B, til tross for at han visste at dette var hans bror, noe som medførte at B ble siktet for legemsbeskadigelse av politiadvokat Øystein Skjønborg samme dag.

- II Straffeloven § 229 første straffalternativ jf § 232
for under særdeles skjerpene omstendigheter å ha skadet en annen på legeme. Ved avgjørelsen av om særdeles skjerpene omstendigheter foreligger skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har skjedd uprovosert.

Grunnlag:

Natt til søndag 27. juni 2010 ca. kl. 02.55 utenfor ----- gate -- i X, sparket han uten foranledning til C i ansiktet, slik at C fikk kutt på nesen og under venstre øye og ble bevisstløs.

- III Straffeloven § 326 nr 1
for å ha hindret eller søkt å hindre en offentlig tjenestemann i den lovlige utførelse av tjenesten eller vegret seg med å gi ham adgang til steder, hvor han var berettiget til dette.

Grunnlag:

Natt til søndag 27. juni 2010 ca kl. 02.55 ved ----- gate -- i X, nektet han å flytte foten sin inn i politiets patruljebil, og hindret således bl.a. politibetjent Sondre Andersen under hans lovlige utførelse av tjenesten. Ved inkvirering i sentralarresten bak Politihuset ca. kl. 03.50, nektet han å gi arrestforvareren og politibetjent Simensen pengene sine, slik at disse kunne bli opptelt, og hindret dem derfor også i tjenesten inntil han ble fratatt pengene med makt.

- IV Straffeloven § 326 nr 2
for å ha forulempet offentlig tjenestemann under hans utførelse av tjenesten ved skjellsord eller annen fornærmelig atferd.

Grunnlag:

Under inkvirering i politiarresten i X natt til søndag 27. juni 2010 ca kl. 03.50, sa han bl.a. til politibetjent Vidar Simensen 'din jævla homo, jeg skal knulle mora di', og forulempet ham således under hans lovlige utførelse av tjenesten."

- (3) Ved tiltalebeslutning 1. mars 2011 ble han av Politimesteren i X satt under tilleggstitale for overtredelse av:

"Straffeloven § 333

for overfor et stevnevitne, polititjenestemann eller for noen annen offentlig myndighet å ha nektet å oppgi navn, fødselsdato, fødselsår, stilling eller bopel, når opplysning om dette i den offentlige tjenestes medfør har blitt begjært, eller i slikt tilfelle for eget eller andres vedkommende å ha oppgitt falsk navn, fødselsdato, fødselsår, stilling eller bopel

Grunnlag:

Mandag 1. november 2010 ca kl. 01.30 i -----veien i X oppgav han overfor politibetjent Bang falsk navn og bopel da da dette ble forlangt av ham, idet han oppgav å hete B."

- (4) A erkjente i tingretten straffeskyld for samtlige tiltaleposter, og han ble dømt i samsvar med tiltalene til fengsel i 1 år.
- (5) Domfelte anket til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for tiltalebeslutningen post II, og straffutmålingen. Anken ble henvist til ankeforhandling ved Borgarting lagmannsretts beslutning 15. august 2011.
- (6) Borgarting lagmannsrett avsa 13. januar 2012 dom med slik domsslutning:

"A, født 21. april 1983, dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232 samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, alt sammenholdt

med straffeloven § 62 første ledd, § 63 annet ledd og § 53 nr. 6, til en straff av 9 – ni – måneders fengsel som gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, på det vilkår at han gjennomfører narkotikaprogram med domstolskontroll. Til fradrag i fengselsstraffen går 7 – sju – dager for utholdt varetekt."

- (7) Lagmannsretten fant det – i motsetning til tingretten – ikke bevist at fornærmede ble bevisstløs, og nedsubsumerte voldsutøvelsen fra straffeloven § 229 første straffalternativ til straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232. Anvendelsen av straffeloven § 232 er ikke spesielt kommentert i lagmannsrettens dom.
- (8) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen.
- (9) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (10) Voldsutøvelsen og den falske anklagen er slik beskrevet i tingrettens dom:

"[Tiltalte] forklarte at han natt til 27. juni 2010 hadde vært på et utested i ----- gate . Han hadde i løpet av kvelden drukket alkohol og inntatt narkotika i form av ecstasy og Rohypnol, og han var påvirket av dette. Rundt kl. 0300 var han ute på gaten og tok en røyk, og han sparket da uten foranledning til C, som satt på en trapp og snakket i mobiltelefon. I retten viste tiltalte hvordan han hadde sparket C ved å heve hele det høyre beinet, slik at foten kom i ansiktshøyde for en sittende person. Han forklarte også at han sparket med full kraft.

Tiltalte forklarte videre at han da politiet kom til stede, nektet å gå inn i politibilen, og at han nektet å sette foten sin inn i bilen. Han forklarte også at han i arresten nektet å gå fra seg tingene sine; 'belte og sånn' og at han skjelte ut politimannen der. Ifølge tiltaltes forklaring ble han da båret inn på glattcelle. Da tiltalte ble spurt hvem han var, oppga han dessuten brorens navn. Grunnen til dette var at tiltalte var etterlyst for soning av dom, og han ville unngå å bli innsatt for soning. Han medga at han i edru tilstand ville forstått at dette ville få konsekvenser for broren.

Tiltalte ble etterlyst av politiet da de oppdaget at han hadde oppgitt feil identitet. Da han ble arrestert 1. november 2010, oppga han også å hete B, jf. tilleggstiltalebeslutningen. Tiltalte forklarte i retten at han også gjorde dette fordi han ønsket å slippe unna soning av dom."

- (11) Jeg behandler først fengselsstraffens lengde uavhengig av om det bør gis dom for narkotikaprogram med domstolskontroll.
- (12) De mest alvorlige lovovertrædelser er legemsfornærmelsen og den falske anklagen.
- (13) Lagmannsretten kom etter en samlet vurdering til at straffen for legemsfornærmelsen isolert sett ligger mellom 4 og 5 måneder. Jeg er enig i at dette må være et riktig utgangspunkt.
- (14) Ved lovendring 25. juni 2010 ble maksimumsstraffen for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd hevet fra 6 måneder til 1 år. Det straffbare forholdet ble begått 27. juni 2010, og straffskjerpelsen får anvendelse. I forarbeidene er det lagt til grunn at straffen for relativt uprovoserte legemsfornærmelser som ligger i grenseområdet opp mot legemsbeskadigelser, normalt ikke bør ligge under 90 dager ubetinget fengsel, jf. Prop. 97 L (2009–2010) side 34.

- (15) Jeg er enig med lagmannsretten i at en rekke skjerpende momenter her må føre til at straffen bør settes strengere enn dette. A sparket med full kraft fornærmede i hodet. Denne handlingen hadde stort skadepotensial. Domfelte og fornærmede kjente ikke hverandre, og volden var totalt uprovosert. Utelivsvold i ruspåvirket tilstand er et stort problem i X, og allmennpreventive hensyn taler for en streng reaksjon.
- (16) Jeg går så over til å vurdere straffutmålingen for overtredelse av straffeloven § 168 første straffalternativ. Det fremgår av tiltalebeslutningen post I at A da han ble pågrepet for voldshandlingen, oppga uriktig personalia til politiet idet han oppga brorens navn.
- (17) Minstestrafen for overtredelse av straffeloven § 168 er i dag 6 måneder. Hva gjelder straffutmålingen for overtredelse av straffeloven § 168 isolert sett, bemerker jeg at det av allmennpreventive grunner også her må reageres strengt, jf. Rt. 2004 side 377 avsnitt 14. Straffutmålingen må ta utgangspunkt i alvoret i handlingen som beskyldningen gjelder, og de belastninger fornærmede utsettes for som følge av den falske anklagen, jf. Rt. 2004 side 377 avsnitt 15 følgende.
- (18) Den falske anklagen førte til at As bror ble siktet for legemsbeskadigelse. Dette kunne bare bidra til en utsettelse av sakens oppklaring, men det skapte problemer for broren. Han har små barn, og politiet sendte bekymringsmelding til barnevernet som åpnet undersøkelsessak.
- (19) Forholdene i vår sak er likevel mindre alvorlige enn i dommen i Rt. 2004 side 377, og etter mitt syn er det ved utmålingen av straff for overtredelse av § 168 isolert sett, neppe grunn til å gå utover minstestrafen på 6 måneder.
- (20) Ved straffutmålingen kommer straffeloven § 62 til anvendelse. Dette innebærer at straffen for legemsfornærmelsen og bruddet på straffeloven § 168 samlet minst må settes til fengsel i 7 måneder.
- (21) Lagmannsretten har kommet til at gjentakelsesregelen i straffeloven § 61 ikke kommer til anvendelse.
- (22) Det er i og for seg ikke tvilsomt at domfelte faller inn under bestemmelsen, som oppstiller som vilkår at "en tidligere domfelt person på ny [begår] en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for". Direkte sier bestemmelsen at maksimumsstraffen i straffebudet i slike tilfeller forhøyes til det dobbelte. Meningen har likevel vært også å gi anvisning på en skjerping av straffen ved gjentakelse, men ikke slik at straffen skal skjerpes *i alle saker*, jf. Rt. 2006 side 996 avsnitt 11 med henvisning til lovforarbeidene.
- (23) Domfelte har fire tidligere domfellelser for vold. Det dreier seg om tre overtredelser av straffeloven § 228 første ledd og en overtredelse av straffeloven § 229 første ledd, jf. § 232 begått i perioden 2004–2008.
- (24) Jeg ser det slik at selv om vi i vår sak ligger innenfor rammen av straffeloven § 61, er strafferammen for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232 uansett så høy at det ikke vil være aktuelt å benytte § 61 på en annen måte enn å vektlegge de tidligere domfellelsene for vold ved straffutmålingen som ledd i en skjønnsmessig helhetsvurdering, jf. Ot.prp. nr. 62 (2002–2003) side 94–95.

- (25) Lagmannsretten har vist til at det på tidspunktet for lagmannsrettsbehandlingen var gått omtrent seks år siden siste voldsforbrytelse, og at det derfor er "lite treffende å betegne ham som en av de mest *iherdige gjengangerne*".
- (26) Selv om jeg er enig i at det ikke er treffende å karakterisere A på denne måten, må de tidligere domfellelsene for vold likevel tillegges en viss vekt uten at det er grunnlag for en vesentlig straffskjerpelse. Jeg antyder at en skjerpelse på 1 til 2 måneder kan være passe.
- (27) På den annen side skal det her utmåles en fellesstraff for flere forhold, jf. straffeloven § 62. En fellesstraff vil normalt være mindre enn summen av de straffer som ville bli ilagt for hver forbrytelse isolert, jf. Andenæs, Alminnelig strafferett 5. utgave side 448 med henvisninger til rettspraksis. Ved den samlede vurdering vil §§ 61 og 62 langt på vei utligne hverandre.
- (28) Det fremkommer i lagmannsrettens dom at A ga en uforbeholden tilståelse for post I i tiltalen og forholdet i tilleggstiltalen. Etter at han ble pågrepet, tilsto han legemsfornærmelsen (post II) og post III og IV. Han tilsto imidlertid i en annen persons navn, og dette førte etter lagmannsrettens syn til at tilståelsen måtte gi en mer begrenset uttelling, jf. straffeloven § 59 annet ledd. Lagmannsretten kom at det skulle gis et tilståelsesfradrag med 10 prosent, mens fradraget i tingretten ble satt til 20 prosent.
- (29) Jeg er enig med lagmannsretten i at når A først tilsto i en annens navn, må dette føre til at det bare gis et begrenset tilståelsesfradrag. Senere ga han imidlertid en uforbeholden tilståelse. Det førte til at den senere tilståelsen i eget navn – slik tingretten formulerer det – bidro til en "prosessøkonomisk lettelse" i og med at det ikke ble nødvendig med en så omfattende bevisførsel under hovedforhandlingen for tingretten som varslet. Jeg mener imidlertid at tingretten satte tilståelsesfradraget for høyt og er enig med lagmannsretten i at et tilståelsesfradrag på 10 prosent er passe.
- (30) Lagmannsretten har etter en samlet vurdering kommet til at straffen som utgangspunkt kan fastsettes til fengsel i 9 måneder. Jeg er finner ikke grunn til å fravike denne vurderingen.
- (31) Jeg ser så på om straffen skal gjøres betinget på det vilkår at A gjennomfører narkotikaprogram med domstolkontroll, jf. straffeloven § 53 nr. 3 e, jf. nr. 6 jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1518 om prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll. Prøveordningen er forlenget til 31. desember 2014, jf. forskriften § 1. Ordningen gjelder for "personer med rusmiddelproblemer som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet".
- (32) Aktor bestrider at domfelte faller innenfor bestemmelsens målgruppe, og har anført at han heller ikke er egnet for denne type reaksjon. Det bestrides imidlertid ikke at A er i en rehabiliteringssituasjon.
- (33) Ordningen tar særlig sikte på rehabilitering av tungt belastede kriminelle rusmisbrukere som har stort behov for hjelp og behandling, og som vil ut av sitt rusmiddelbruk, jf. Rt. 2008 side 1495 avsnitt 19 med videre henvisning til lovforarbeidene.
- (34) Målgruppen er vidt definert, og lovgiver har lagt opp til et fleksibelt system, se blant annet Ot.prp. nr. 81 (2004–2005) side 20.

- (35) Lagmannsretten kom under henvisning til Rt. 2010 side 1082 avsnitt 37 til at A befinner seg innenfor denne gruppen.
- (36) Fra lagmannsrettens premisser siterer jeg:
- "Tiltalte har misbrukt narkotika, først hasj, men senere også amfetamin, Rohypnol, kokain og lignende, siden han var 13-14 år. Han har ikke brukt heroin. Han soner straff for salg av omkring 11 kilo hasj. Han ble i dommen ansett for å være en hovedleverandør av narkotika til mottakeren. Han har ikke vært i arbeid. Han har levd dels av kriminalitet, dels har han fått penger av foreldrene. Lagmannsretten finner det sannsynliggjort at han til dels har levd av kriminalitet selv om han ikke er straffet for vinningskriminalitet. Enkelte av voldshandlingene er begått i sterkt ruset tilstand, herunder den han dømmes for nå."**
- (37) Selv om lovgiver har lagt opp til et fleksibelt system, blir det sett i lys av de øvrige uttalelsene i forarbeidene som beskriver hva som menes med tungt belastede rusmisbrukere, etter mitt syn noe anstrengt å plassere domfelte i denne gruppen, jf. Ot.prp. nr. 81 (2004–2005) side 18.
- (38) A er dømt for bare én narkotikaovertrødelse. De øvrige domfellelsene gjelder i det vesentlige voldsovertrødelse. Lagmannsretten viser til at enkelte av voldshandlingene er begått i sterkt ruset tilstand, herunder den han dømmes for nå. Jeg legger til grunn at voldsovertrødelsene *kan* ha hatt en indirekte sammenheng med narkotikarus, men dette fremgår ikke direkte av de dommene hvor han er dømt for disse forholdene. Slik denne saken ligger an, finner jeg det ikke naturlig å karakterisere voldsovertrødelsene som narkotikarelaterte.
- (39) I forarbeidene er det dessuten tatt den reservasjon at straffens formål ikke må tale mot straff i frihet. Det fremgår at det ved grovere volds- og sedelighetsforbrytelser er grunn til en restriktiv linje, jf. Ot.prp. nr. 81 (2004–2005) side 20 og Rt. 2008 side 1495 avsnitt 21 og 22. Allmennpreventive hensyn taler derfor etter mitt syn også mot å gjøre straffen betinget i dette tilfellet.
- (40) Domfelte har på en usedvanlig måte tatt fatt i sin egen livssituasjon. Han har fullført videregående skole i fengselet. For Høyesterett er fremlagt dokumentasjon på at A også har fullført første års studier av en bachelorgrad på BI, og at han har studieplass der fra høsten. Jeg kan imidlertid ikke se noen grunn til at den positive utvikling skulle stoppe opp, selv om han nå må sone en ny ubetinget dom på fengselsstraff. A er i dag – i medhold av straffegjennomføringsloven § 12 – overført til Fretex Elevator, og er gitt adgang til å følge undervisningen på BI. Ut fra aktors uttalelse i skranken, antar jeg at denne ordningen kan videreføres.
- (41) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 9 – ni – måneder.

- (42) Dommar: **Utgård:** Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
- (43) Dommer: **Indreberg:** Likeså.
- (44) Dommer **Bull:** Likeså.
- (45) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (46) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 9 – ni – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: